

Warszawa, dnia 24 lutego 2025r.

Szanowna Pani

W odpowiedzi na pismo Pani Mecenas doręczone do Krajowej Izby Radców Prawnych za pośrednictwem poczty elektronicznej w dniu 12 grudnia 2024r. Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych informuje, co następuje.

I. W pierwszej kolejności zauważyć należy, że z *Komunikatu Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 października 2024r. w sprawie upoważniania radców prawnych do podejmowania działań następczych w rozumieniu ustawy o ochronie sygnalistów wraz z innymi wymienionymi w art. 25 ust. 1 pkt 3) tej ustawy czynnościami oraz podejmowania się przez radców prawnych ich wykonywania* (dalej: Komunikat Komisji) nie wynika dopuszczalność upoważnienia radcy prawnego do przyjmowania zgłoszeń wewnętrznych oraz podejmowania działań następczych wraz z innymi wymienionymi czynnościami w rozumieniu ustawy z dnia 14 czerwca 2024r. o ochronie sygnalistów (Dz.U. z 2024r. poz. 928), zwaną dalej także: u.o.s. Komunikat Komisji należy uwzględniać w całości.

II. Komunikat Komisji odnosi się m.in. do poglądów zawartych w powoływanym przez Panią Mecenas poradniku: Mariusz Wieczorek, Ochrona sygnalistów. Poradnik dla radców prawnych i jednostek samorządu radcowskiego (stan prawny: sierpień 2024), Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych <https://kirp.pl/nowy-poradnik-dla-radcow-prawnych-ochrona-sygnalistow-kompleksowe-wsparcie-w-obliczu-nowych-przepisow/>. Komisja, w ramach swoich kompetencji, przedstawiła własne stanowisko w sprawie, w części odmienne od zawartego w Poradniku. Konkluzje Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych zawarte są w pkt II *in initio*, II.6, II.10, II.11 i II.12 Komunikatu Komisji.

III. Odnosząc się do przedstawionego Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych problemu dotyczącego kwestii dopuszczalności pełnienia przez radcę prawnego, który nie świadczy pomocy prawnej na rzecz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, funkcji Pełnomocnika ds. Sygnalistów na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z tą spółką, do którego zadań należałoby przyjmowanie zgłoszeń wewnętrznych naruszeń prawa oraz prowadzenie działań następczych w ramach doradztwa prawnego albo w ramach dodatkowej działalności gospodarczej spoza zakresu doradztwa

prawnego należy najpierw wyjaśnić, czy czynności, o których mowa wyżej są czynnościami zawodowymi radcy prawnego i mogą stanowić przedmiot umowy o świadczenie pomocy prawnej w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (dalej: u.r.p.). Analiza w tym zakresie zawarta jest poniżej.

IV.

Czynności z zakresu przyjmowania zgłoszeń wewnętrznych naruszenia prawa oraz z zakresu podejmowania działań następnych, włączając w to weryfikację zgłoszenia wewnętrznego i dalszą komunikację z sygnalistą, w tym występowanie o dodatkowe informacje i przekazywanie sygnaliście informacji zwrotnej (art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s.) (dalej: Czynności u.o.s.) jako czynności zawodowe radcy prawnego z zakresu świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499, dalej też jako „ustawa” lub „u.r.p.”)

1. Diagnozując zagadnienie na gruncie u.o.s. oraz u.r.p. rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy czynności (działania), o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1) i pkt 3) u.o.s. są czynnościami z zakresu świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 2, art. 4 i art. 6 ust. 1 u.r.p., z uwzględnieniem art. 3 ust. 2 u.r.p.

Czynności u.o.s. a czynności z zakresu świadczenia pomocy prawnej

2. Rozstrzygnięcie kwestii, czy czynności (działania), o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1) i pkt 3) są czynnościami z zakresu świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 2, art. 4 i art. 6 ust. 1 z uwzględnieniem art. 3 ust. 2 u.r.p. wymaga w pierwszej kolejności ustalenia zakresu przedmiotowego czynności (działan) z zakresu u.o.s., a następnie wyjaśnienia, czy mieszczą się w zakresie przedmiotowym czynności z zakresu świadczenia pomocy prawnej (czynności zawodowych radcy prawnego) w rozumieniu u.r.p., czy wykraczają poza ten zakres.

3. Zwrócić należy uwagę na następujące kwestie.

1) Kompetencje z zakresu stosowania przepisów u.o.s. Ze względu na planowany zakres zadań Pełnomocnika ds. Sygnalistów w pierwszej kolejności zauważyć należy, że złożona siatka pojęć objętych przepisami u.o.s., i pozostających ze sobą we wzajemnych powiązaniach (zob. zwłaszcza art. 2, art. 3 i art. 4 u.o.s.) wymaga umiejętności w zakresie stosowania prawa.

2) Mając na uwadze zakres przedmiotowy czynności, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1) i pkt 3) wskazać należy na te z nich, które obejmują przyjęcie zgłoszenia naruszenia prawa; ustalenie, czy zgłaszający jest sygnalistą w rozumieniu u.o.s.; czy zgłoszenie dotyczy naruszenia prawa w rozumieniu u.o.s.; rejestrację oraz podjęcie działań następnych, włączając w to wymienione w przepisie czynności.

3) Szerszego wyjaśnienia w tym kontekście wymaga rozumienie „działań następnych”. W tym celu zasadne wydaje się przedstawienie, tytułem przykładu, kilku obszerniejszych wypowiedzi w literaturze przedmiotu.

a) Mariusz Wieczorek wskazuje, że *„Celem działań następnych jest weryfikacja prawdziwości podstaw zgłoszenia informacji o naruszeniu prawa, a w dalszej perspektywie zapobieżenie występowaniu naruszeń prawa w przyszłości. W przypadku gdy naruszenie doprowadziło do negatywnych skutków, celem działań następnych jest usunięcie tych skutków.” (...).*

Pierwszym etapem składającym się na działania następne jest wstępna weryfikacja zgłoszenia, która w zależności od rodzaju zgłoszenia może obejmować różne fazy. Pierwsza z nich występuje zarówno w zgłoszeniu wewnętrznym, jak i zewnętrznym i polega na ustaleniu tego, czy zgłoszenie dotyczy informacji o naruszeniu prawa w zakresie przedmiotowym ustawy określonym w [art. 3 ust. 1](#) u.o.sygnał. W przypadku gdy podmiot prawny rozszerzył zakres regulacji, których może dotyczyć zgłoszenie, wstępna weryfikacja zgłoszenia powinna obejmować również obowiązujące w podmiocie prawnym regulacje wewnętrzne, w tym ustanowione w nim standardy etyczne ([art. 3 ust. 2](#) u.o.sygnał.).

W indywidualnym przypadku rodzaj podjętych działań następnych będzie pochodną postaci naruszenia prawa (działania, zaniechania, obejścia prawa), skutku naruszenia prawa (np. powstania szkody bądź ryzyka jej wystąpienia). Należy również pamiętać, że działania następne muszą uwzględniać to, czy dotyczą naruszeń prawa w ujęciu [art. 3 ust. 1](#) u.o.sygnał. czy prawa w znaczeniu wynikającym z [art. 3 ust. 2](#) u.o.sygnał. Wreszcie rodzaj podejmowanych działań następnych będzie determinowany naturą podmiotu prawnego. (...).

De lege lata nie można wykluczyć tego, że w sprawie jednego zgłoszenia o naruszeniu prawa będą mogły być podejmowane różne z przewidzianych w [art. 2 pkt 1](#) u.o.sygnał. działań następnych. W szczególności nie można wykluczyć, że przeprowadzone postępowanie wyjaśniające implikować może złożenie wniosku o podejrzeniu popełnienia przestępstwa czy powództwa o naprawienie szkody wyrządzonej naruszeniem prawa.”¹

b) Małgorzata Grześków wskazuje przy tym, że *„W kontekście podmiotów prywatnych działania następne mogą oznaczać np. prowadzenie wewnętrznych postępowań wyjaśniających. Istotnym elementem takiego postępowania będzie gromadzenie materiału dowodowego umożliwiającego potwierdzenie lub obalenie twierdzeń dotyczących naruszeń przedstawionych przez sygnalistę (...). Podczas postępowania wyjaśniającego mogą być wykorzystane takie dowody, jak np.: rozmowy wyjaśniające, dokumenty, powszechnie dostępne bazy danych (...). Istotne znaczenie w toku prowadzonego postępowania może mieć również zabezpieczenie danych informatycznych (np. na laptopie, telefonie), a także serwerach e-mailowych, stworzenie kopii zapasowych (...). Po zakończonym postępowaniu*

¹ Tak: Mariusz Wieczorek [w:] Ochrona sygnalistów. Komentarz – praca zbiorowa pod red. Beaty Baran – Wesółskiej, WKP 2025 – komentarz do art. 2 pkt 1), teza 2, 6, 7 i 8 (dostęp: 23.1.2025).

wyjaśniającym działania następcze mogą obejmować: 1) wyciąganie konsekwencji prawnych w stosunku do osób winnych naruszenia prawa (np. rozwiązanie umowy, zastosowanie kar porządkowych) (...), 2) zawiadomienie odpowiednich organów (np. zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa), 3) przeprowadzenie szkoleń, 4) zmiana/wprowadzenie odpowiednich procedur compliance.”²

c) Damian Tokarczyk zauważa, że „Definicja działania następczego nawiązuje do znanego już w praktyce pojęcia postępowania wyjaśniającego, ma jednak szerszy zakres. Działania następcze obejmują wszystkie czynności, jakie podmiot prawny lub organ publiczny wykonuje po otrzymaniu zgłoszenia naruszenia prawa. Są to przede wszystkim tzw. śledztwa wewnętrzne, a więc opisane w procedurze czynności zmierzające do weryfikacji prawdziwości informacji o naruszeniu prawa. Prowadzenie wewnętrznych postępowań wyjaśniających nie zostało w ustawie o ochronie sygnalistów uregulowane w sposób zadowalający (zob. [art. 25 u.o.s.](#)). Z jednej strony zobowiązano podmioty prawne i organy publiczne do opisanie w procedurach przyjmowania zgłoszeń zasad i trybu prowadzenia działań następczych, z drugiej jednak nie przyjęto żadnych szczegółowych ram dla takich regulacji. O ile organy publiczne posiadają kompetencje nadane im przez przepisy prawa powszechnie obowiązującego do prowadzenia sformalizowanych postępowań prawnych (np. kontrolnych, wyjaśniających, sprawdzających), o tyle podmioty prywatne takich uprawnień nie posiadają. Powoduje to w praktyce liczne problemy związane z uprawnieniem do analizy danych gromadzonych na nośnikach danych, zakresem uprawnień podmiotów prywatnych do ingerencji w sferę prywatności, prawem do „przesłuchania świadków” i podejmowania innych działań odpowiadających czynnościom dowodowym w postępowaniach regulowanych przepisami rangi ustawowej. (...)

Zakresem pojęcia działań następczych są też objęte czynności następujące po zasadniczym postępowaniu wyjaśniającym, mające na celu zapobieganie występowaniu naruszeń prawa. W praktyce obrotu gospodarczego takie działania nazywane są działaniami naprawczymi. Mogą one polegać na wyciągnięciu konsekwencji prawnych wobec osób winnych naruszenia prawa (np. rozwiązanie umowy, zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa), jak też na zmianie obowiązujących w danej organizacji procedur wewnętrznych.”³

d) Ewelina Rutkowska wskazuje przy tym, że „Działaniem następczym jest więc w zasadzie wszystko, co zmierza do weryfikacji zgłoszenia wewnętrznego i obejmuje m.in. dalszą komunikację z sygnalistą, w tym występowanie o uzupełniające informacje/propozycję spotkania, rozmowy wyjaśniające, zabezpieczenie danych informatycznych, analizę dostępnej dokumentacji, procedur wewnętrznych, rejestrów, przygotowanie raportu końcowego z działań wyjaśniających, przekazanie sygnaliście informacji zwrotnej, wdrożenie

² Tak: Małgorzata Grześków [w:] Ochrona sygnalistów. Komentarz – praca zbiorowa pod red. Beaty Baran – Wesołowskiej, op. cit. – komentarz do art. 25, teza 8 (dostęp: 23.1.2025).

³ Tak: Damian Tokarczyk [w:] Ewelina Rutkowska, Damian Tokarczyk, Ustawa o ochronie sygnalistów. Komentarz, Lex/el. 2024 – komentarz do art. 2, teza 2 i 4 (dostęp: 23.1.2025).

ewentualnego planu naprawczego w ramach organizacji, opracowanie nowych/ aktualizacja starych procedur compliance, działania podejmowane w celu zapobieżenia naruszeniu prawa czy zawiadomienie odpowiednich organów publicznych.” (...).

[K]luczowym elementem działań następczych jest tzw. wewnętrzne postępowanie wyjaśniające. Ma ono na celu wyjaśnienie okoliczności podanych w zgłoszeniu i podjęcie odpowiednich decyzji (w tym dyscyplinarnych). Jak wskazano w [art. 25 ust. 1 pkt 6](#) u.o.s., podmiot prawny ma obowiązek podjęcia, po przyjęciu zgłoszenia, odpowiednich działań następczych. Przepisy ustawy o ochronie sygnalistów nie regulują szczegółowo trybu tego postępowania, nie nadają podmiotom prawnym szczególnych uprawnień w stosunku do sygnalistów i innych osób, które mogłyby swoją wiedzę i informacjami przyczynić się do wyjaśnienia sprawy. Takie rozwiązanie nie ułatwia osiągnięcia celów zakładanych przez ustawę o ochronie sygnalistów, gdyż podmioty prawne mają bardzo ograniczone możliwości gromadzenia „materiału dowodowego”. (...).

W ramach postępowania wyjaśniającego podmiot uprawniony do podejmowania działań następczych ma prawo, jak też obowiązek, analizować wszystkie dokumenty i rejestry, w których znajdują się informacje pomocne do wyjaśnienia sprawy. W ramach postępowania podmiot wyjaśniający zgłoszenie ma prawo także okazywać dokumenty w trakcie spotkań ze współpracownikami i prosić o wyjaśnienia/informacje. (...).

W świecie biznesu, w którym większość informacji przekazywanych jest elektronicznie, kluczowe znaczenie ma zabezpieczenie danych informatycznych na sprzęcie służbowym (laptop, telefon), a także serwerach e-mailowych, stworzenie kopii zapasowych i przeanalizowanie zebranych danych, np. korespondencji e-mail. W tym zakresie w większości przypadków nieodzowne jest zasięgnięcie pomocy zewnętrznych ekspertów (informatyków śledczych, specjalistów z zakresu IT), którzy przeprowadzą czynności techniczno-zabezpieczające zgodnie ze sztuką.”⁴

4) W konkluzji zasadne wydaje się stwierdzenie, że istotą i celem działań następczych, podejmowanych z uwzględnieniem wymogu zachowania należytej staranności, jest wyjaśnienie i ocena zasadności konkretnego zarzutu naruszenia prawa oraz, w przypadku potwierdzenia zarzutu, przeciwdziałanie skutkom naruszenia prawa, w tym w ramach tzw. działań naprawczych.

5) Odpowiedź na pytanie, czy wskazane wyżej czynności, podejmowane w ramach czynności następczych są czynnościami z zakresu świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 2, art. 4 i art. 6 ust. 1 z uwzględnieniem art. 3 ust. 2 u.r.p. wymaga wyjaśnienia, czy mieszczą się one w zakresie przedmiotowym czynności z zakresu

⁴ Tak: Ewelina Rutkowska [w:] Ewelina Rutkowska, Damian Tokarczyk, Ustawa o ochronie sygnalistów. Komentarz, op. cit. – komentarz do art. 25, teza 20, 21. 25 i 26 (dostęp: 23.1.2025).

świadczenia pomocy prawnej (czynności zawodowych radcy prawnego) w rozumieniu przepisów u.r.p., czy wykraczają poza ten zakres.

Zakres przedmiotowy zawodu radcy prawnego – świadczenie pomocy prawnej

6) Stosownie do postanowień art. 4 w związku z art. 6 ust. 1 u.r.p. wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, to jest w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy. Ponadto radca prawny ma prawo sporządzania poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem w zakresie określonym odrębnymi przepisami (art. 6 ust. 3 u.r.p.). Zaakcentowania przy tym wymaga, że zgodnie z treścią art. 2 powołanej ustawy pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana, oraz że katalog czynności mieszczących się w pojęciu pomocy prawnej nie jest zamknięty (art. 6 ust. 1 u.r.p.). Przepis art. 3 ust. 2 u.r.p. wymaga przy tym wykonywania zawodu przez radcę prawnego ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego.

7) W literaturze przedmiotu wskazuje się, że pomoc prawną wyróżnia i charakteryzuje, stanowiąc niezbędny element do jej zaistnienia, subsumpcja ustaleń stanu faktycznego oraz obowiązujących norm prawnych i pozaprawnych. Odnosi się ona „(...) jednakże tylko do świadczeń głównych, nie obejmuje natomiast świadczeń ubocznych i podporządkowanych świadczeniom głównym. Pomimo, iż tego rodzaju świadczenia również wchodzą w zakres pomocy prawnej, nie ma przesłanek ani dostatecznych racji, które uzasadniałyby objęcie ich zakresem uprawnień przypisanych do wyłącznej kompetencji prawniczych zawodów zaufania publicznego. Świadczenia uboczne i podporządkowane, podobnie jak świadczenia główne składające się na pomoc prawną, mogą stanowić zarówno czynności prawne, jak i faktyczne, jednak w odróżnieniu od nich, w całości lub w części, mogą również wchodzić w zakres innych usług, działalności lub czynności formalnie wyodrębnionych w PKWiU (...), PKD (...) lub KZiS (...), pod warunkiem, że nie zostały one zastrzeżone do wyłącznej kompetencji określonych podmiotów. Świadczenia uboczne i podporządkowane, choć nie zawsze mają bezpośredni związek ze stosowaniem prawa, służą pełniejszemu zaspokajaniu interesów i potrzeb beneficjentów udzielanej pomocy prawnej, a niekiedy nawet są też niezbędne dla prawidłowego jej świadczenia. Wspólną cechą świadczeń głównych, które można określić mianem usług prawniczych sensu stricto, jest subsumpcja ustalonego stanu faktycznego oraz obowiązujących reguł prawnych i pozaprawnych. Poza optymalizacją świadczeń głównych świadczenia im podporządkowane nie mają natomiast wspólnej istotnej cechy charakterystycznej. Zważywszy na swoją uboczność, przeważnie nie są one nawet zgłaszane w ewidencjach, rejestrowane, ani w inny sposób eksponowane i jest to raczej zjawisko dość powszechne. Dotyczy bowiem nie tylko

rynku prawniczego, ale również innych i bardzo różnych segmentów rynku, np. banków, czy towarzystw ubezpieczeniowych, które nie ujawniają świadczenia usług prawniczych podporządkowanych ich głównej działalności i niezastrzeżonych do wyłącznej kompetencji określonych zawodów.”⁵

8) Bogusław Sołtys wskazuje przy tym, że „[n]a gruncie istoty świadczenia pomocy prawnej za dyskusyjne można także uznać traktowanie wszystkich czynności radcy prawnego, związanych ze stosowaniem prawa, za świadczenie pomocy prawnej, zwłaszcza że tak jak inne osoby może on, korzystając z wolności gospodarczej i swobody umów, wykonywać również czynności pozazawodowe.”⁶

Czynności podejmowane przez podmiot prawa w ramach zgłoszeń wewnętrznych u.o.s. a czynności z zakresu świadczenia pomocy prawnej

9) Na wstępie wskazać należy, ujmując zagadnienie od strony osoby zamierzającej dokonać zgłoszenia naruszenia prawa, że sam ustawodawca przyjął, że pomoc takiej osobie (chcącej dokonać zgłoszenia) mieści się w zakresie pomocy prawnej, świadczonej w szczególności przez radców prawnych (art. 61 u.o.s. i wprowadzona nim zmiana w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, poprzez dodanie art. 4¹). Wskazał na uprawnienie beneficjentów takiej pomocy, przyznając nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie osobie chcącej dokonać zgłoszenia naruszenia prawa w rozumieniu ustawy z dnia 14 czerwca 2024 r. o ochronie sygnalistów (Dz.U. poz. 928) (...) (art. 4¹ ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej; Dz.U. z 2015 r. poz. 1255, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1534).

10) Określając zakres powiązań między czynnościami mieszczącymi się w pojęciu świadczenia pomocy prawnej z zakresem Czynności u.o.s., zasadne, jak się wydaje, jest przyjęcie, że pomoc prawna świadczona tej osobie, uwzględniając w szczególności u.o.s., obejmować może m. in. następujące czynności:

1) ocenę, w oparciu o przedstawiony przez tę osobę stan faktyczny i ewentualnie dodatkowe informacje przekazane radcy prawnemu udzielającemu pomocy prawnej w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej, czy:

a) osoba chcąca dokonać zgłoszenia może mieć status sygnalisty w rozumieniu przepisów u.o.s. i w konsekwencji podlegać ochronie gwarantowanej przez ustawę;

⁵ Tak: Bogusław Sołtys [w:] Ustawa o radcach prawnych. Komentarz – praca zbiorowa pod red. Tomasza Schefflera, 2. wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 – komentarz do art. 6, tezy 6 - 7, ss. 175 – 178.

⁶ Ibidem, s. 175.

- b) czy potencjalny (przedstawiony) zarzut dotyczy naruszenia prawa w rozumieniu przepisów u.o.s.;
- c) czy osoba, o której mowa w pkt a) podlegać będzie ochronie gwarantowanej przez przepisy u.o.s. i w jakim zakresie (zob. np. art. 16 u.o.s.);
- d) czy osoby, które osoba chcąc dokonać zgłoszenia, zamierza wymienić w zgłoszeniu wewnętrznym naruszenia prawa, ewentualnie, które zamierza wskazać na późniejszym etapie postępowania podlegać będą ochronie gwarantowanej przez u.o.s. i w jakim zakresie;
- e) jakie informacje powinno zawierać zgłoszenie wewnętrzne naruszenia prawa, w jakiej formie i w jakim trybie powinno zostać złożone;
- 2) informację o czynnościach, które musi wykonać osoba chcąc dokonać zgłoszenia, aby skutecznie je złożyć;
- 3) informację o dalszym przebiegu postępowania wywołanego wniesieniem zgłoszenia, w szczególności o czynnościach, które będzie musiał podjąć podmiot prawny (prywatny), w tym osoby upoważnione przez ten podmiot, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. i art. 27 ust. 2 u.o.s.;
- 4) pomoc w przygotowaniu zgłoszenia;
- 5) informację o prawach i obowiązkach sygnalisty, w tym prawach w przypadku zaniechania przez podmiot prawny (prywatny) lub osoby przez niego upoważnione podjęcia jakichkolwiek przypisanych im czynności / obowiązków w u.o.s. lub wykonywania ich niezgodnie z przepisami u.o.s. lub procedurą zgłoszeń wewnętrznych naruszeń prawa (jeśli została ustalona).

Zauważyć w konsekwencji trzeba, że odpowiednio w zakresach wskazanych wyżej określone czynności, odpowiadając na dokonaną sygnalizację, musi podjąć wewnętrzna jednostka organizacyjna lub osoba w ramach struktury organizacyjnej podmiotu prawnego, (osoba upoważniona przez podmiot prawny do Czynności u.o.s.).

11) Już w 1999r., na wiele lat przed wejściem w życie u.o.s., Zenon Klatka wskazywał, badając zakres czynności mieszczących się w pojęciu świadczenia pomocy prawnej, że *„Czynności wchodzące w zakres pomocy prawnej można podzielić na pewne kategorie, obejmujące zarówno działania faktyczne, jak i prawne: (...) b) sygnalizacje rażących lub powtarzających się naruszeń prawa w działalności podmiotu obsługiwanego stale lub przez dłuższy czas, na podstawie stosunku pracy lub w innej formie, służące realizacji ustawowego celu pomocy prawnej, tzn. ochrony prawnej interesów podmiotu, na rzecz którego jest ona świadczona i powinności etycznej - podejmowania w granicach prawa, wszelkich czynności w interesie tego podmiotu (art. 2 ustawy (...)); taka sygnalizacja może też*

zostać przedstawiona we wnioskach zawartych w opinii prawnej.”⁷ Już wówczas jako jedną z czynności radcy prawnego świadczącego pomoc prawną uznawano zatem wskazywanie klientowi na przypadki naruszenia (u niego / przez niego) prawa.

12) Podejmujący zagadnienie obecności radców prawnych w procedurze obsługi zgłoszeń wewnętrznych w oparciu o przepisy u.o.s., Mariusz Wieczorek wskazuje, że „[p]rzeszkodą w uznaniu, że radca prawny może zostać wskazany jako osoba właściwa do przyjmowania informacji o naruszeniu prawa nie jest norma wynikająca z przepisów u.r.p., zgodnie z którą radcy prawnemu nie można polecać wykonania czynności wykraczającej poza zakres pomocy prawnej. Czynności podejmowane przez podmiot prawny w razie dokonania zgłoszenia wewnętrznego mają na celu weryfikację prawdziwości informacji zawartych w zgłoszeniu oraz przeciwdziałanie naruszeniu prawa będącego przedmiotem zgłoszenia, w szczególności mogą one polegać na wdrożeniu postępowania wyjaśniającego, wszczęciu kontroli lub postępowania administracyjnego, wniesieniu oskarżenia, działaniach zmierzających do odzyskania środków. Ze względu na to, że określony w ustawie o radcach prawnych katalog czynności wchodzących w zakres pomocy prawnej ma charakter otwarty oraz z uwagi na istotę działań podejmowanych w przypadku zgłoszenia informacji o naruszeniu prawa należy stwierdzić, że czynności te są formą świadczenia pomocy prawnej.”⁸

13) Także Komisja, w Komunikacie wskazała, że „(...) działania następcze w części bezspornie, jak się wydaje, można zakwalifikować jako wchodzące w zakres przedmiotowy świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 2, 4 i 6 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (w części są to działania o charakterze organizacyjnym i w tym obszarze uznanie ich za świadczenie pomocy prawnej może budzić wątpliwości (...))(...)”.

14) Tytułem uzupełnienia należy wskazać, że czynności obejmujące:

- a) ocenę czy zgłoszenie dokonane do podmiotu prawnego (prywatnego) jest zgłoszeniem naruszenia prawa dokonany przez sygnalistę w rozumieniu u.o.s., w konsekwencji, ocena czy i jakim dalszym czynnościami (działaniami) na podstawie przepisów u.o.s. powinno podlegać oraz,
- b) ocenę czy osoba zgłaszająca jest sygnalistą,
- c) ustalenie kręgu osób, o których mowa w zgłoszeniu i osób powiązanych z sygnalistą, w szczególności w celu ustalenia kręgu osób podlegających ochronie prawnej przewidzianej w przepisach u.o.s. w zakresie w nich określonym,

⁷ Zenon Klatka, Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1999 - komentarz do art. 7, teza 2, s. 78. Pomimo uchylecia art. 7 ustawy o radcach prawnych teza pozostaje aktualna na gruncie art. 6.

⁸ Tak: Mariusz Wieczorek, Ochrona sygnalistów. Poradnik dla radców prawnych i jednostek samorządu radcowskiego (stan prawny: sierpień 2024), Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych, s. 9 (dostęp: 23.1.2025).

d) ocenę zasadności zarzutu naruszenia prawa w kontekście ustalonego stanu faktycznego sprawy,

sprowadzać się będą w swej istocie do subsumpcji ustaleń stanu faktycznego oraz obowiązujących norm prawnych, czyli do czynności wchodzących w zakres przedmiotowy świadczenia pomocy prawnej. Wykonywanie czynności we wskazanym zakresie, czyli czynności określonych w przepisach u.o.s. i procedurze zgłoszeń wewnętrznych naruszeń prawa (z zastrzeżeniem jej zgodności z u.o.s. i innymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego), nie ma wpływu na przedmiotową kwalifikację wymienionych czynności tj. ich zaliczenie ich do czynności z zakresu świadczenia pomocy prawnej.

15) Realizacja ustawowego wymogu aby wymienione powyżej czynności wykonywać z zachowaniem należytej staranności (zob. art. 25 ust. 1 pkt 6) u.o.s.), wymaga znajomości i umiejętności stosowania przepisów u.o.s. oraz innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego (przy zachowaniu stosowania się do procedury zgłoszeń wewnętrznych naruszeń prawa, z zastrzeżeniem jak wyżej).

16) Również sformułowanie wniosków i rekomendacji w ramach działań następnych w celu przeciwdziałania naruszeniu prawa wymaga w szczególności wiedzy prawniczej, w tym umiejętności stosowania przepisów prawa. Działania we wskazanym wyżej obszarze powinny bowiem pozostawać w związku i być adekwatne do stwierdzonego naruszenia prawa i jego skutków. Zmierzają np. do wytoczenia powództwa, złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, rozwiązania umowy o pracę, czy umowy cywilnoprawnej, opracowania wewnętrznej procedury itp.

17) Wątpliwości co do charakteru dokonywanych czynności mogą pojawić się w ramach niektórych czynności postępowania wyjaśniającego (np. w ramach gromadzenia dowodów). To, czy czynności te mieszczą się w zakresie przedmiotowym świadczenia pomocy prawnej wymaga jednak wiedzy dotyczącej stanu faktycznego konkretnego zgłoszenia naruszenia prawa, postanowień procedury zgłoszeń wewnętrznych naruszeń prawa ustalonej przez podmiot prawny oraz czynności koniecznych do wykonania w konkretnym przypadku w ramach działań następnych.

18) Arkadiusz Sobczyk, że „(...) *celem postępowania wyjaśniającego jest zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów po to, by przekazać je pracodawcy, aby ten podjął te czynności następne, które należą wyłącznie do jego kompetencji. Powyższe wynika z treści motywów 47 i 56.⁹ Przypominam, że inspektor (osoba upoważniona – przyp. Komisji) może sprawę wyjaśnić, ale nie może wyciągać konsekwencji wobec pracowników czy kontrahentów, nie może wydawać pracownikom poleceń w celu*

⁹ Mowa o dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz.U.UE.L.2019.305.17 z dnia 2019.11.26 z późn. zm.).

usunięcia stanu naruszenia prawa czy też podjąć czynności przed sądami.”¹⁰ Zadaniem tej osoby jest kontrola przestrzegania prawa poprzez weryfikację stanu faktycznego ze stanem pożądanym przez prawo, nie zaś wymierzanie sankcji.¹¹

19) Porównując wskazany wyżej w pkt 10 zakres przedmiotowy Czynności u.o.s., oraz czynności zawodowych radcy prawnego w ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych uprawniony jest wniosek, że wykonywanie wskazanych czynności z u.o.s. w części może wykraczać poza zakres przedmiotowy świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 2, 4, 6 ust. 1 u.r.p. (np. niektóre czynności postępowania wyjaśniającego w zakresie gromadzenia dowodów). Należy przy tym mieć na względzie, że Czynności u.o.s., o których mowa wyżej w pkt 10, na potrzeby zawarcia umowy dotyczącej ich świadczenia (wykonywania) można zakwalifikować do zakresu przedmiotowego umowy o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c., z koniecznym uwzględnieniem art. 353¹ k.c. co do zakresu i zasad świadczenia usług z uwagi na regulacje u.o.s.

20) Czynność, która budzi wątpliwość co do możliwości jej zaliczenia do kategorii czynności objętych zakresem świadczenia pomocy prawnej, należy gromadzenie dowodów. Niektóre czynności postępowania wyjaśniającego prowadzonego w ramach działań następczych, to m.in. czynności w zakresie gromadzenia dowodów (ustalania stanu faktycznego na potrzeby weryfikacji zgłoszenia wewnętrznego naruszenia prawa i oceny jego zasadności); mogą one wykraczać poza zakres przedmiotowy świadczenia pomocy prawnej.¹² Należy jednak wskazać, że „(...) wykonywanie czynności przez radcę prawnego, w związku ze świadczeniem pomocy prawnej, polegających na dostępie do ogólnie dostępnych danych (archiwalne zdjęcia, regulaminy, publikacje, odpisy z rejestrów itp.) nie może a priori przesądzać, że te czynności stanowią gromadzenie dowodów. W każdym przypadku należy indywidualnie ocenić czynności podejmowane przez radcę prawnego, gdyż wykonanie niektórych z nich w związku ze świadczeniem pomocy prawnej (m.in. dostęp do regulaminów, odpisów z rejestrów, zdjęć itp. oraz ich zgodne z prawem wykorzystanie) może być niezbędne do prawidłowego świadczenia pomocy prawnej przez radcę prawnego. Ocena zależeć będzie

¹⁰ Arkadiusz Sobczyk, Ustawa o sygnalistach a tzw. działania następcze w postępowaniu wewnętrznym, <https://arkadiuszsobczyk.pl/ustawa-o-sygnalistach-a-tzw-dzialania-nastepcze-w-postepowaniu-wewnetrznym/> (dostęp: 21.1.2025r.).

¹¹ Zob. Arkadiusz Sobczyk, Odpowiedzialność osobista osoby przyjmującej zgłoszenia lub prowadzącej działania następcze, <https://arkadiuszsobczyk.pl/odpowiedzialnosc-osobista-osoby-przyjmujacej-zgloszenia-lub-prowadzacej-dzialania-nastepcze/> (dostęp: 23.1.2025r.).

¹² Zob. np. Stanowisko Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 30 października 2018r. dotyczące zakresu przedmiotowego świadczenia pomocy prawnej przez radców prawnych wykonujących zawód w formie spółki partnerskiej w kontekście zlecenia biura detektywistycznemu śledzenia pracowników klienta, <https://kirp.pl/wp-content/uploads/2023/02/sk-30.10.2018-gw.pdf>

od konkretnego stanu faktycznego.”¹³ Powyższe zapytania wyrażone zostały w ramach oceny dopuszczalności świadczenia przez radcę prawnego określonych usług, o których zakresie przedmiotowym przesądzać miała umowa.

21) W analizowanej sprawie, zakres czynności (działań) i zasady ich wykonywania regulują przepisy u.o.s. nakładające na podmiot prawny obowiązek ustanowienia procedury wewnętrznej a w jej ramach, zgodnie z przepisami u.o.s., przyjmowania zgłoszeń i podejmowania działań następczych. W przypadku umowy cywilnoprawnej, której przedmiotem miałyby być powierzenie (zlecenie) wykonywania czynności (działań) określonych w art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. na podstawie udzielonego po zawarciu umowy upoważnienia zakres czynności (działań) i zasady ich wykonywania reguluje u.o.s. Zauważyć w tym kontekście wypada, że przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego jest niezbędne do weryfikacji zgłoszenia naruszenia prawa, w konsekwencji do należytego wykonania nałożonych na podmiot prawny obowiązków publicznoprawnych zgodnie z przepisami u.o.s. w zakresie działań następczych, których istotą jest ocena prawdziwości informacji zawartych w zgłoszeniu oraz przeciwdziałanie naruszeniu prawa.

22) W motywie (2) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii wskazuje się m.in. że zgłoszenia dotyczące naruszeń stanowią jeden z elementów oddolnego egzekwowania prawa i polityk Unii. Dostarczają one informacji na potrzeby krajowych i unijnych systemów egzekwowania prawa, umożliwiając skuteczne wykrywanie przypadków naruszenia prawa Unii, prowadzenie postępowań wyjaśniających w sprawie tych naruszeń oraz ich ścigania, tym samym zwiększając przejrzystość i rozliczalność.

23) Powyższe ustalenia nie wyczerpują, co oczywiste, całości zagadnienia. W szczególności poniżej poruszone są istotne kwestie dla kwalifikacji określonych czynności w zakresie działań następczych w kontekście celu świadczenia pomocy prawnej zgodnie z przepisem art. 2 u.r.p. oraz obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego zgodnie z art. 3 u.r.p.

24) Należy też przywołać porównawczo do analizowanego problemu, zagadnienie łączenia wykonywania zawodu radcy prawnego i funkcji Inspektora Ochrony Danych (IOD). W przypadku analizy zadań IOD zauważono w szczególności, że *„wydaje się, iż poza zakresem pojęcia pomocy prawnej pozostają np. doradzanie administratorowi (podmiotowi przetwarzającemu) w kwestiach techniczno – organizacyjnych związanych z bezpieczeństwem danych osobowych, audytowanie systemów informatycznych, doradzanie w „pozaprawnych” kwestiach związanych z oceną skutków dla ochrony danych (DPIA), czy*

¹³ Cyt. za: Stanowisko Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 6 września 2023r. w sprawie dopuszczalności świadczenia usług z zakresu tzw. białego wywiadu przez radców prawnych, <https://kirp.pl/wp-content/uploads/2024/02/sk-06.09.2023-gw.pdf>, ss. 14 – 15.

prowadzenie szkoleń dla pracowników.”¹⁴ Zakres przedmiotowy Czynności u.o.s. nie obejmuje, jak się wydaje, tego rodzaju czynności, jak wskazane wyżej. Zatem pomocniczo, również i z tego względu brak jest wystarczających przesłanek dla formułowania analogicznych, jak w odniesieniu do IOD, wniosków dotyczących radców prawnych, odnoszących się do osoby upoważnionej do Czynności u.o.s.

Cel świadczenia pomocy prawnej w rozumieniu art. 2 ustawy o radcach prawnych a prawnie chroniony interes podmiotu prawnego (prywatnego) na gruncie u.o.s.

25) Kwalifikacja czynności (działań) określonych z art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. oraz na podstawie przepisów art. 4 i art. 6 ust. 1 u.r.p. jest niewystarczająca. Dla oceny dopuszczalności podjęcia się przez radcę prawnego czynności wskazanych w przepisie art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. nie jest bowiem wystarczające udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie o możliwość zakwalifikowania tych czynności do katalogu czynności z zakresu świadczenia pomocy prawnej, normowanej przepisami ustawy. Niezbędne jest również dokonanie oceny z uwzględnieniem przepisu art. 2 u.r.p. zgodnie z którym pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego ma na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na rzecz których jest wykonywana.

26) Przepis art. 2 u.r.p. wymaga, aby pomoc prawna świadczona przez radcę prawnego wykonywana była na rzecz podmiotów, których interesom ma udzielać ochrony prawnej. Z uwagi na fakt, że osobą upoważnioną we wskazanym wyżej zakresie może być bezstronna wewnętrzna jednostka organizacyjna lub osoba w ramach struktury organizacyjnej podmiotu prawnego, to przed udzieleniem upoważnienia, o którym mowa wyżej niezbędne jest zawarcie z nią umowy (np. cywilnoprawnej, jak w pytaniu skierowanym do Komisji) stanowiącej źródło stosunku prawnego łączącego podmiot prawny z osobą, której podmiot prawny zamierza udzielić ma upoważnienia. Zawarcie umowy, zgodnie z wymogami art. 8 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, z uwzględnieniem postanowień art. 43 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz §9 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego, materializuje podstawę prawną świadczenia pomocy prawnej na rzecz klienta. Dostrzec przy tym należy, że z uwagi na nałożenie przepisami u.o.s. obowiązku przyjmowania zgłoszeń oraz podejmowania działań następczych na podmiot prawny oraz powierzenia jego realizacji osobie upoważnionej w ramach struktury organizacyjnej podmiotu, spełniającej wymagane ustawą kryteria, to podmiot prawny poprzez zawarcie z radcą prawnym umowy stawałby się podmiotem, na rzecz którego radca prawny miałby świadczyć pomoc prawną. Przypomnieć przy tym wypada, że pod pojęciem

¹⁴ Zob.: Michał Araszkiewicz, Roman Bieda, Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w przedmiocie łączenia wykonywania zawodu radcy prawnego oraz funkcji Inspektora Ochrony Danych (IOD) lub Administratora Bezpieczeństwa Informacji (ABI) z 28 marca 2018r., <https://obsil.kirp.pl/wp-content/uploads/2018/05/Opinia-z-28.03.2018-r-IOD.pdf>.

klienta rozumie się każdego, na rzecz kogo radca prawny świadczy pomoc prawną (art. 5 pkt 4) Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, § 2 pkt 4) Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego).

27) Rozstrzygnięcia wymaga kwestia, także w kontekście wymogu bezstronności, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt 3) u.o.s., czy podjęcie się przez radcę prawnego Czynności u.o.s. na podstawie upoważnienia udzielonego przez podmiot prawny (prywatny) w następstwie zawarcia umowy cywilnoprawnej poza działalnością gospodarczą statuującej osobę upoważnioną w ramach wewnętrznej struktury organizacyjnej tego podmiotu, może stanowić realizację celu ochrony prawnej interesu podmiotu prawnego (prywatnego) w rozumieniu art. 2 u.r.p.

28) Zauważyć w pierwszej kolejności należy, że zdaniem Arkadiusza Sobczyka „(...) *regulacje administracyjnoprawne zawarte w OchrSygnalU dotyczą w znacznej mierze wykonywania zadań publicznych przez podmioty prywatne. Innymi słowy, zadania państwa w zakresie kontroli przestrzegania prawa muszą być wykonywane nie tylko przez organy administracji państwowej oraz tzw. państwowe osoby prawne, ale także przez podmioty prywatne. (...).*

29) *Przedmiotem OchrSygnalU jest ochrona interesu publicznego. Błędne są więc wypowiedzi, jakoby OchrSygnalU miała na celu ochronę interesu pracodawcy. Osobną kwestią jest to, że bardzo często ochrona interesu publicznego leży zarazem w interesie indywidualnym, a wręcz prywatnym przedsiębiorcy. Jednak w wielu sytuacjach tak nie będzie. Zawiadomienie sygnalisty może bowiem doprowadzić do odpowiedzialności karnej, administracyjnej lub cywilnej pracodawcy oraz osób działających w jego imieniu. Można więc powiedzieć, że państwo nakazuje pracodawcom finansować organy i procedury, które mogą doprowadzić do ich własnej odpowiedzialności. Nie jest to jednak w prawie nic nietypowego. Przykładem może być finansowanie działań inspektora ochrony danych w danej organizacji czy też służby bhp.”¹⁵*

30) Odnosząc się do powyższego stanowiska, wskazać należy, że stwierdzenie, iż ochrona interesu publicznego na gruncie u.o.s. nie zawsze będzie zgodna z interesem indywidualnym, czy prywatnym przedsiębiorcy, w szczególności z uwagi na możliwość odpowiedzialności karnej, administracyjnej, czy cywilnej *per se* nie przesądza o braku interesu klienta w rozumieniu art. 2 u.r.p. O ile cytowany pogląd doktryny dotyczy interesu chronionego przepisami u.o.s., o tyle, z oczywistych względów, nie objaśnia on interesu chronionego na podstawie przepisu art. 2 u.r.p. Zaakcentować przy tym wypada, że autor cytowanego powyżej poglądu, dostrzega też istnienie poglądów odmiennych co do przedmiotu ochrony u.o.s. od wyrażonego przez siebie. Aprobata lub jej brak dla wyrażanych

¹⁵ Tak: Arkadiusz Sobczyk [w:] Sobczyk, A. Cebera, J.G. Firlus, M. Iwański (red.), Ustawa o ochronie sygnalistów. Komentarz, Warszawa 2025 – wstęp oraz komentarz do art.1, teza 3 (dostęp: 25.1.2025).

w literaturze przedmiotu różnych zapatrywań dotyczących przedmiotu ochrony u.o.s. podlega merytorycznej (niezależnej) ocenie.

31) Przede wszystkim zauważyć zatem należy, że celem pomocy prawnej świadczonej przez radcę prawnego jest, na gruncie ustawy o radcach prawnych i Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, wyłącznie ochrona interesów klienta, bez względu na ich rodzaj, a zatem zarówno prawnych, jak i faktycznych, którym ochrony udziela samo prawo, czy szerzej – obowiązujący porządek prawno-etyczny.¹⁶

32) Podkreślić w tym kontekście trzeba, że radca prawny ma ustawowy obowiązek wykonywania zawodu ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego (art. 3 ust. 2 u.r.p.). Uwagi wymaga w szczególności treść roty ślubowania określona w art. 27 ust. 1 u.r.p., w tym zobowiązanie do przyczyniania się do ochrony i umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, sumiennego i zgodnego z przepisami prawa wykonywania obowiązków zawodowych oraz do godnego i uczciwego postępowania. Uwzględnienia w tym kontekście wymagają również m.in. podstawowe zasady wykonywania zawodu oraz wartości etyczne radcy prawnego, o których mowa w przepisach art. 6, art. 7, art. 8, art. 11 i art. 12 ust. 1 KERP.

33) Zenon Klatka podkreśla, że *„[w]skazanie, iż celem pomocy prawnej jest prawna ochrona interesów klienta (pracodawcy) stanowi powinność etyczną dla zawodu, ale zarazem ustawową granicę prawidłowości jego wykonywania. (...) Granicę ochrony interesów podmiotu, na którego rzecz świadczona jest pomoc prawna stanowi zgodność z przepisami prawa oraz zakaz czynności mającej na celu obejście prawa (art. 27 ust. 1 RadPrU (...)). Tak więc świadczenie pomocy prawnej to nie ochrona każdego interesu klienta (pracodawcy) i nie za wszelką cenę, poza granicami prawa”*¹⁷.

34) Bogusław Sołtys zauważa, że *„[n]adrzędność interesu beneficjenta udzielanej ochrony, wynikająca z celu pomocy prawnej, nie oznacza i nie może być rozumiana jako przyzwolenie na realizację tego interesu z naruszeniem obowiązującego porządku prawnego i etycznego. Interes prawnie chroniony wynika bowiem z norm tego porządku, a nie dyspozycji podmiotów dążących do zaspokojenia swego interesu z jego naruszeniem.”* Autor ten wskazuje dalej, że zainteresowany ochroną nie może wymagać od radcy prawnego, z uwagi na status zawodu zaufania publicznego, aby *„(...) wszedł w kolizję z obowiązującym porządkiem prawno – etycznym i to zarówno w celu ochrony jego prawnie chronionego interesu, jak i interesu bezprawnego oraz niesłusznego i niegodziwego na gruncie tego porządku. Ostatecznie bowiem takie oczekiwanie, jeśli zostanie zrealizowane, stanowi nie*

¹⁶ Zob. Jerzy Leszczyński, Odpowiedzialność etycznozawodowa adwokatów i radców prawnych za prawo i jego autorytet [w:] Etyka adwokacka i radcowska. Komentarz, orzecznictwo i kazusy – praca zbiorowa pod red. Małgorzaty Król, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, s. 42; Bogusław Sołtys [w:] Ustawa o radcach prawnych. Komentarz – praca zbiorowa pod red. Tomasza Schefflera, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018 – komentarz do art. 2, teza 3, s. 62.

¹⁷ Tak: Zenon Klatka, op. cit. – komentarz do art. 2, teza 3 i 4, s. 9.

tylko sprzeniewierzenie należytemu wykonywaniu zawodu zaufania publicznego, ale również, jak pokazuje praktyka, obraca się najczęściej przeciwko zainteresowanemu takimi działaniami, niwecząc cel pomocy prawnej.”¹⁸

35) Zaakcentowania wymaga, że granicą zasady lojalności wobec klienta wyrażonej w art. 8 KERP, stanowiącej deontologiczną materializację działania w jego interesie w rozumieniu art. 2 u.r.p., jest działanie nienaruszające prawa oraz zasad etyki zawodowej. Anita Woroniecka wskazuje, że „[z]asada lojalności nie powinna prowadzić do naruszenia żadnych zasad etyki obowiązujących radcę prawnego, zasad wykonywania zawodu ani do naruszenia przez niego przepisów prawa. (...). [R]adca prawny powinien realizować wybraną przez klienta drogę, o ile oczywiście nie powoduje to konfliktu z innymi zasadami etyki lub przepisami prawa. (...). Zasada lojalności w stosunku do klienta służy budowaniu społecznego zaufania do radców prawnych przez konsekwentną pomoc w ochronie praw klienta. Oznacza to, że prawa klienta powinny być dla radcy prawnego zasadniczo priorytetowe w stosunku do innych praw czy interesów, w tym interesu publicznego czy nawet interesu samego radcy prawnego. (...). Jednak należy także mieć na uwadze, że zawód radcy prawnego jest zawodem zaufania publicznego. Ochrona tego zaufania w odniesieniu do osób wykonujących zawód radcy prawnego powinna mieć pierwszeństwo i ograniczać działania na rzecz klienta w przypadku, w którym zaufanie do mogłoby zostać nadszarpnięte. Dobrym przykładem takich okoliczności jest sytuacja, w której klient oczekuje od radcy prawnego podjęcia działań *contra legem*.”¹⁹

36) Marcin Górski zauważa, że „granicami lojalności radcy prawnego wobec klienta jest obowiązek dochowania wierności prawu i etyce zawodowej, a także obowiązek lojalności wobec wymiaru sprawiedliwości, którego zawód radcy prawnego jest jednym z filarów. (...) [l]ojalność radcy prawnego wobec klienta jest również limitowana w ten sposób, że to radca prawny, kierując się wiedzą fachową, definiuje jakie czynności sprzyjają „dobru” (a więc ochronie materialnoprawnych i procesowych interesów, czyli „praw”) klienta. Może to w praktyce powodować napięcia pomiędzy lojalnością rozumianą potocznie (jako wykonywanie czynności tak, jak klient sobie tego życzy, subiektywnie i bez przygotowania merytorycznego definiując, co jest dlań dobre, a co złe), a lojalnością profesjonalną, która jest obowiązkiem radcy prawnego. Ta ostatnia polega przy tym na wykonywaniu czynności zawodowych nie tyle zgodnie z wolą klienta, ile zgodnie z prawidłowo, profesjonalnie zdefiniowanym interesem klienta. (...). W przypadku klientów instytucjonalnych należy pamiętać, że obowiązkiem radcy prawnego jest dochowanie lojalności wobec klienta instytucjonalnego, a nie wobec jego organu czy też piastuna jego organu. Nie jest

¹⁸ Tak: Bogusław Sołtys, op. cit. – komentarz do art. 2, teza 2, ss. 61 – 62.

¹⁹ Tak. Anita Woroniecka [w:] Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. 4. wydanie – praca zbiorowa pod red. Tomasza Schefflera, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023 – komentarz do art. 8, teza 5, ss. 94 – 95, teza 6, s. 95, teza 10, s. 96.

dopuszczalne utożsamianie lojalności wobec klienta z lojalnością wobec organu klienta instytucjonalnego albo wobec piastuna jego organu (...).²⁰

37) Tomasz Jaroszyński podnosi, że „(...) kierowanie się dobrem klienta nie może być postrzegane jako czynnik usprawiedliwiający podejmowanie przez radcę prawnego działań naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej. (...). „Ochrona prawna interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana [klientów – dop. T.J.] wydaje się pojęciowo zakresowo szerszym niż „ochrona praw klienta”, jednak wspólnym elementem obu regulacji jest to, że chodzi w nich o udzielanie pomocy prawnej na rzecz klienta, ale w granicach wyznaczonych przez prawo (por. wyrok TK z 2 lipca 2007 r. w sprawie K 41/05).²¹

38) Paweł Skuczyński podkreśla autonomię klienta i konkluduje, że „(...) zadaniem prawników jest tu pomoc w realizacji celów i przedsięwzięć klientów niezależnie od tego, jakie są, o ile oczywiście nie naruszają prawa. To klient, w ramach autonomii swojej woli, kształtuje cele i sposoby swojego działania, a rolą świadczącego pomoc prawną na jego rzecz jest to, na co wskazuje sam termin – pomóc mu, a nie ograniczać go poprzez narzucanie swojego punktu widzenia.” Przez pryzmat tak postrzeganej roli przypomina trzy pryncypia zawodowe, zastrzegając jednocześnie, że ich katalog może być różnie ujmowany:

- 1) zasadę lojalności wobec klienta lub stronniczości, która ukierunkowując wszystkie czynności zawodowe nakazuje „(...) konsekwentnie służyć interesowi klienta, w żaden sposób nie działać na jego niekorzyść i umacniać w ten sposób zaufanie leżące u podstaw relacji między prawnikiem a klientem. Niedopuszczalne jest więc publiczne dystansowanie się od swojego klienta lub ostentacyjne okazywanie różnicy poglądów.”;
- 2) zasadę neutralności zgodnie z którą „niedopuszczalne jest narzucanie przez prawnika swoich przekonań i ocen klientowi. Należy szanować jego autonomię i nie wykorzystywać relacji, w której zazwyczaj to adwokat lub radca prawny posiada lepszą orientację w możliwych działaniach zgodnych z prawem. Prawniki nie powinien wchodzić w rolę pierwszego sędziego klienta, ale pomagać mu w jego zgodnych z prawem zamierzeniach.”;
- 3) zasadę ograniczonej odpowiedzialności, zgodnie z którą „prawnik odpowiada jedynie za swoje działania, w tym za przekroczenie prawnych i etycznych granic działania na rzecz klienta, oraz za naruszenie standardów profesjonalizmu, ale nie odpowiada w żaden sposób za działania klienta. Tak jak świadczenie pomocy prawnej nie stawia prawnika w pozycji pierwszego sędziego klienta, tak nie czyni go również jego współnikiem.”

²⁰ Tak: Marcin Górski [w:] Etyka adwokacka i radcowska. Komentarz, orzecznictwo i kazusy – praca zbiorowa pod red. Małgorzaty Król, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016 – komentarz do art. 8 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, teza 1, 2 i 4, ss. 221 – 222.

²¹ Tak: Tomasz Jaroszyński [w:] Tomasz Jaroszyński, Anna Sękowska, Paweł Skuczyński, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Wydawnictwo Praktyka Prawnicza, Warszawa 2016 – komentarz do art. 8, teza 8 i 9, s.65.

Paweł Skuczyński podkreśla, że *„zasady te pozwalają zrozumieć, iż lojalność wobec klienta nie oznacza podporządkowania w tej relacji w żadną stronę. Rola prawnika zakłada bowiem niezależność wobec klienta, a więc nie może być on pojmowany jako ślepe narzędzie, przy pomocy którego działa się w dowolny sposób.”*²²

39) Na uwadze przy tym trzeba mieć atrybut niezależności radcy prawnego (w tym kontekście m.in. art. 7 KERP). Istotny jest także zakresowy przepis art. 42 ust. 1 pkt 1) KERP, zgodnie z którym radca prawny wykonujący zawód na podstawie umowy o pracę bądź umowy o świadczenie pomocy prawnej klientowi będącemu osobą prawną nie może utożsamiać interesu klienta z interesem jego organów lub jednego z nich albo członków tych organów.

40) Identyfikując interes klienta w kontekście zlecenia w umowie cywilnoprawnej wykonywania czynności określonych w art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. na podstawie udzielonego następczo upoważnienia do ich, warto zwrócić uwagę, że *„[z]głaszanie naruszeń prawa wewnątrz organizacji stanowi najistotniejszy element w profilaktyce takich naruszeń. Wskazuje to także motyw 47 dyrektywy 2019/1937, zgodnie z którym dla skutecznego wykrywania naruszeń prawa Unii i zapobiegania im istotne jest, aby odpowiednie informacje docierały szybko do osób znajdujących się najbliżej źródła problemu, które dysponują największymi możliwościami zbadania danego problemu oraz uprawnieniami do jego rozwiązania, o ile jest to możliwe. Warto podkreślić, iż zgłaszanie naruszeń prawa na poziomie zakładowym jest kluczowe przede wszystkim dla podmiotu prawnego (...). Podmiot prawny, który szybko zareaguje na dokonane zgłoszenie wewnętrzne, niwelując w ten sposób ryzyko lub skutki naruszenia prawa, ma zdecydowanie większą szansę powodzenia w swojej działalności aniżeli ten, który nie mając kanałów zgłoszeń lub ignorując zgłoszenie poprzez niepodjęcie właściwych działań następczych, dozna straty finansowej związanej z wyjściem na jaw bezprawnych, czy też nieetycznych zachowań wewnątrz organizacji. W interesie więc każdego podmiotu prawnego powinno być stworzenie dobrze funkcjonującego kanału **zgłoszeń wewnętrznych** oraz skuteczne zachęcanie wszystkich osób świadczących pracę do zgłaszania każdej dostrzeżonej nieprawidłowości.”*²³

41) Rafał Stankiewicz podnosi, że *„[r]adcy prawni współuczestniczą w procesie rozstrzygania o realizacji interesu publicznego oraz zabezpieczeniu praw podmiotowych obywateli, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych. Istotą funkcjonowania tych samorządów staje się więc działanie na rzecz dobra wspólnego w zakresie, w jakim może ona*

²² Tak: Paweł Skuczyński, Lojalność i neutralność radcy prawnego i adwokata, <https://legalis.pl/lojalnosc-i-neutralnosc-adwokata-i-radcy-prawnego/> (dostęp: 25.1.2025r.).

²³ Tak: Mirosława Brzostek – Kleszcz, op. cit., [w:] Ochrona sygnalistów. Praktyczna analiza przepisów ustawy – praca zbiorowa pod red. Krzysztofa Walczaka, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2024, s. 81.

*wspierać, a przede wszystkim uzupełniać wykonywanie zadań przez organy władzy publicznej.(...).*²⁴

42) Uwzględniając motyw (47) obok motywu (2) dyrektywy 2019/1937, przepisy ustawy o ochronie sygnalistów, jak również poglądy doktryny, zasadne wydaje się twierdzenie, że przepisy u.o.s. mają na względzie nie tylko ochronę interesu publicznego, ale także interes indywidualny podmiotów prawnych. System przyjmowania i rozpatrywania zgłoszeń wewnętrznych naruszeń prawa realizuje nie tylko ochronę sygnalistów i zapewnienie przestrzegania prawa w interesie ogółu (społecznym, publicznym). Jego celem jest również identyfikacja naruszeń prawa w podmiotach prawnych lub przez te podmioty, a w konsekwencji podejmowanie działań naprawczych, w ramach których dokonuje się usunięcia skutków naruszeń prawa i podejmuje działania zapobiegawcze (prewencyjne) na przyszłość. Naruszenia prawa mogą mieć negatywny wpływ na postrzeganie podmiotów prawnych, w konsekwencji w przypadku np. podmiotów prywatnych mieć ujemny wpływ na zdolność kontraktową (ujemny wizerunek przedsiębiorcy naruszającego prawo może mieć wpływ na brak woli współpracy ze strony otoczenia biznesowego takiego podmiotu), wywoływać negatywne skutki finansowe, w rezultacie mieć wpływ na stan zatrudnienia, wysokość wynagrodzeń pracowników, czy zmniejszenie lub brak wypłat z zysku dla udziałowców, czy akcjonariuszy, jak również skutkować odpowiedzialnością karną, administracyjną, cywilną, czy pracowniczą odpowiednio samego podmiotu, czy osób odpowiedzialnych za zarządzanie. Wnioski z konkretnych naruszeń prawa stanowiących przedmiot zgłoszeń wewnętrznych mogą mieć istotny wpływ na interesy faktyczne i prawne poszczególnych podmiotów prawnych. W konsekwencji organizacja systemu obsługi zgłoszeń wewnętrznych z należytą starannością, profesjonalnie zabezpieczająca organizację przed skutkami naruszeń oraz zapobiegająca im na przyszłość realizuje bez wątpienia również interes indywidualny podmiotu prawnego, a nie tylko interes publiczny. Pomimo, że działania następne ograniczone są do konkretnego zgłoszenia to nie można, a wręcz nie powinno się wykluczać ich wpływu na organizację i działalność (funkcjonowanie) podmiotu prawnego w wymiarze wykraczającym poza dotkniętym przez konkretne zgłoszenie.

43) Interes klienta w rozumieniu art. 2 u.r.p. i przy uwzględnieniu przepisów u.o.s. uwzględniać powinien należyte wykonanie przez klienta (podmiot prawny) obowiązków o charakterze publicznoprawnym, nałożonych na podmiot prawny przepisami tej ustawy i na zasadach w niej określonych. Tak rozumianemu interesowi klienta radca prawny hipotetycznie (o zasadniczej przeszkodzie poniżej) mógłby udzielić ochrony prawnej poprzez przyjęcie do wykonania, zgodnie z u.o.s., obowiązków osoby upoważnionej do Czynności

²⁴ Tak: Rafał Stankiewicz, O istocie zawodu radcy prawnego, Acta Universitatis Wratislaviensis No 3996, Przegląd Prawa i Administracji CXXIII, Wrocław 2020, s. 264. Zob. także: Rafał Stankiewicz, Niezależność radcy prawnego jako funkcja ochrony interesu publicznego [w:] Niezależność radcy prawnego – praca zbiorowa pod red. Rafała Stankiewicza, Sławomira Patyry, Tomasza Niedzińskiego, Ośrodek Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych, Warszawa 2020, s. 95.

u.o.s., a to mając na względzie postanowienia przepisów art. 2, art. 3 ust. 2, art. 4 i art. 6 ustawy o radcach prawnych oraz art. 6, art. 7, art. 8, art. 11 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

44) Wymóg bezstronności, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt 3) u.o.s. wpisuje się w tym przypadku w regułę ustawową i realizację celu w postaci obiektywnego, merytorycznego rozstrzygnięcia zarzutu naruszenia prawa i podjęcia obiektywnie uzasadnionych działań naprawczych w granicach prawa, z zachowaniem neutralnego stosunku wobec sygnalisty i podmiotu prawnego. Ponadto, na wypadek zagrożeń dla bezstronności osoby upoważnionej sama procedura zgłoszeń wewnętrznych powinna zawierać odpowiednie rozwiązania, które powinny być wówczas wdrażane.

45) Zauważyć jednak trzeba, że takie świadczenie pomocy prawnej, z uwzględnieniem powyższych standardów, może skutkować powstaniem problemów dostrzegalnych zwłaszcza na etapie działań naprawczych. Dokonywanie wyborów środków zgodnych z prawem w celu przeciwdziałania skutkom naruszenia prawa nie wyklucza bowiem kolizji, które w oparciu o przepisy u.o.s. rozstrzygać ma, osoba upoważniona, natomiast w ramach świadczenia pomocy prawnej na rzecz klienta w związku z jego „zwykłą” działalnością decyzja należy do klienta zgodnie z zasadą autonomii klienta (zob. wyżej na s. 15).

46) Uzasadniony przy tym wydaje się wniosek, że przepisy u.o.s. ograniczają autonomię woli podmiotu prawnego obligując go do działania w granicach wynikających z tych przepisów. Obowiązek przyjmowania zgłoszeń naruszeń prawa i prowadzenia działań następnych oraz powierzenie prowadzenia Czynności u.o.s. osobie zapewniającej bezstronność jest nałożony na podmiot prawny ustawą. W konsekwencji zarówno oczekiwanie przez podmiot prawny, jak i wykonywanie tych czynności przez osobę upoważnioną w innych warunkach niż w warunkach bezstronności byłoby sprzeczne z prawem i w konsekwencji nie korzystające z ochrony prawnej. O ile np. rola pełnomocnika procesowego immanentnie związana jest ze stronniczością, która jest pochodną ustawowo zdefiniowanych ról procesowych i w takim przypadku neutralność (bezstronność) byłaby działaniem sprzecznym z prawnie chronionym interesem klienta, o tyle na podstawie przepisów art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. rola osoby upoważnionej określona jest inaczej. W tym drugim przypadku stronniczość byłaby sprzeczna z prawnie chronionym interesem klienta, który ma wykonać określone obowiązki ustawowe powierzając ich wykonanie osobie zapewniającej bezstronność.²⁵

²⁵ Na marginesie tylko zauważyć należy, że stronniczość nie jest wyłącznym (jedynym) atrybutem wykonywania zawodu radcy prawnego w interesie klienta. Obowiązki pełnomocnika procesowego, czy pełnomocnika w postępowaniach administracyjnych lub sądownoadministracyjnych, wymagające stronniczości z uwagi na zasadę kontradyktoryjności, czy władcze rozstrzygnięcia organów administracji publicznej ingerujące w sferę praw i obowiązków klienta, są tylko jednymi z wielu podejmowanych przez radcę prawnego. Tytułem przykładu na wykonywanie czynności zawodowych,

47) W konsekwencji hipotetyczne podjęcie się takiej roli przez radcę prawnego *per se* nie wydaje się pozostawać w kolizji z interesem klienta w rozumieniu art. 2 u.r.p., a także z zasadą lojalności identyfikowaną przez pryzmat lojalności profesjonalnej.

48) Trzeba jednak mieć na względzie, że powyższa konstatacja może budzić zastrzeżenia i w konsekwencji może wymagać weryfikacji. Funkcjonowanie procedur zgłoszeń wewnętrznych oraz realizacji Czynności u.o.s. może dostarczyć przykładów praktycznych realizacji przepisów u.o.s. Obecnie, przepisy u.o.s. są źródłem nowych wyzwań dla wykonywania zawodu radcy prawnego. Rozwój prawa i nowe „instytucje” prawne, wpływają na wykonywanie zawodu radcy prawnego, i nieuchronnie wywołują wątpliwości i ryzyka. Na podstawie przepisów u.o.s. podstawowym problemem w kontekście statusu i obowiązków osoby upoważnionej oraz statusu zawodu radcy prawnego są w ocenie Komisji, poza wskazanym już w Komunikacie Komisji problemem kolizji z obowiązkiem dochowania tajemnicy zawodowej, nie tyle bezstronność przy przyjęciu i weryfikacji zgłoszenia oraz rozstrzygnięciu, czy doszło do naruszenia prawa, ile na etapie podejmowania działań następczych w celu przeciwdziałania jego skutkom, wytyczenie granic między kompetencją bezstronnej osoby upoważnionej a autonomią woli podmiotu prawnego w kontekście działania w jego interesie w rozumieniu art. 2 u.r.p.

49) W związku z powyższym, gdyby radca prawny podjął się wykonywania Czynności u.o.s., jego rola jako osoby upoważnionej powinna być przez tegoż radcę prawnego objaśniona klientowi – podmiotowi prawa. Pomocne w tym zakresie są normy etyczne, tj. przepis art. 8 i art. 45 zd. 1 KERP. Radca prawny świadcząc pomoc prawną, winien postępować lojalnie i kierować się dobrem klienta w celu ochrony jego praw. Stosunki między radcą prawnym a klientem powinny być oparte na zaufaniu.

50) Złożoność materii obu ustaw oraz postrzeganie zawodu radcy prawnego, jako gwaranta ochrony interesów klienta, prowadzić bowiem może do nieporozumień, które w dalszej perspektywie mogą mieć wpływ na wizerunek zawodu.

przy których wymagana jest od radcy prawnego bezstronność (obiektywizm) wystarczy wskazać na wydawanie przez radców prawnych bezstronnych opinii prawnych na zlecenie klienta zainteresowanego w konkretnym stanie faktycznym merytoryczną, neutralną analizą przedstawionego problemu prawnego, w tym nawet takiego, w który wpisany jest konflikt z otoczeniem zewnętrznym. Wykonywanie czynności w sposób zapewniający bezstronność w praktyce wykonywania zawodu radcy prawnego w praktyce również niejednokrotnie objęte jest oczekiwaniem klienta, jako realizujące jego interes, któremu również w taki sposób można udzielać ochrony prawnej. W podanych wyżej przykładach oczekiwanie bezstronności radcy prawnego jest wynikiem autonomii woli klienta. Na gruncie u.o.s. jest wymogiem wiążącej klienta – podmiot prawny regulacji ustawowej, która jednak *pre se* nie przekreśla *a priori* dopuszczalności powierzenia określonych obowiązków radcy prawnemu, z uwagi na szerokie spectrum czynności zawodowych radcy prawnego oraz sposobów ich wykonywania, które są pochodną rodzajów powierzanych zadań i towarzyszących im uwarunkowań.

V.

Upoważnienie do Czynności u.o.s.

a obowiązek dochowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego.

51) Aktualne pozostają konkluzje zawarte w Komunikacie Komisji w odniesieniu do kolizji między zakresem upoważnienia do podejmowania działań następczych a ustawowym obowiązkiem dochowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego, świadczącego pomoc prawną na rzecz podmiotu prawnego. Odnoszą się one również do upoważnienia do łącznego wykonywania Czynności u.o.s. W tym zakresie odesłać należy do Komunikatu Komisji.

52) W uzupełnieniu konkluzji zawartych w Komunikacie Komisji w odniesieniu do problemu tajemnicy zawodowej jako przeszkody do upoważnienia radcy prawnego do wykonywania czynności, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1) i pkt 3) u.o.s., wskazać należy, iż podstawą do prezentowanego stanowiska jest wykładnia systemowa przepisów ustawy o ochronie sygnalistów oraz zastosowanie reguły kolizyjnej *lex posterior generalis non derogat legi priori specialis*, które w przedmiotowym przypadku, z uwagi na zakres podmiotowo – przedmiotowy przepisów ustawy o ochronie sygnalistów oraz ustawy o radcach prawnych dotyczących tajemnicy zawodowej i regulowany status zawodu radcy prawnego, jako podkategorii osoby upoważnionej w rozumieniu u.o.s., powinno mieć zastosowanie.

53) Co do zasady, jednym z podstawowych komponentów ochrony prawnej interesów klienta niezależnie od przedmiotu świadczenia pomocy prawnej jest obowiązek dochowania tajemnicy zawodowej, o którym mowa w szczególności w art. 3 ust. 3 – 6 u.r.p. Nie sposób bowiem uznać, że może mieć miejsce ochrona prawna interesów klientów, a tym samym realizacja celu świadczenia pomocy prawnej w warunkach niedochowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego. Pozostawałoby to w sprzeczności z art. 3 ust. 3 – 6 u.r.p. oraz art. 3 ust. 2 związku z art. 9, art. 25 ust. 1 i art. 26 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz §9 ust. 1 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego.

54) Zgodne z ww. wymogiem – tj. zachowania tajemnicy zawodowej - powinny być również wykonywane Czynności u.o.s. w przypadku upoważnienia do nich radcy prawnego.

55) Źródłem wątpliwości Komisji jest wymóg przekazywania informacji zwrotnej sygnalistom oraz niektórych działań podejmowanych w celu usunięcia skutków naruszenia prawa. W tej sprawie:

- a) po pierwsze, Komisja wyraża wątpliwość, czy dopuszczalne jest świadczenie przez radcę prawnego pomocy prawnej w zakresie odpowiadającym pełnemu zakresowi Czynności u.o.s., a to z tej przyczyny, że w ramach niektórych etapów działań następczych, uwzględniając wymagania u.o.s., dochodzić będzie lub dochodzić może do ujawniania informacji objętych obowiązkiem dochowania tajemnicy zawodowej, co w szczególności co do zasady dotyczy obowiązku przekazywania informacji

zwrotnej sygnalistom oraz dotyczyć może niektórych czynności postępowania wyjaśniającego oraz niektórych działań podejmowanych w celu usunięcia skutków naruszenia prawa, czy przekazania sprawy do postępowania zewnętrznego jako jednej z możliwości zakończenia działań następczych,

- b) po drugie, Komisja zwraca uwagę na łączy się *ex lege* z działaniami następczymi, wymóg zachowania w tajemnicy informacji i danych osobowych, co wynika także z przepisu art. 27 ust. 2 zd. 2 u.o.s. Ustawodawca nałożył bowiem na podmiot prawny obowiązek dopuszczenia do przyjmowania i weryfikacji zgłoszeń oraz podejmowania działań następczych wyłącznie osoby posiadające upoważnienie. Na osoby upoważnione nałożył natomiast obowiązek zachowania tajemnicy w zakresie informacji i danych osobowych, które uzyskały w ramach przyjmowania i weryfikacji zgłoszeń wewnętrznych, oraz podejmowania działań następczych, także po ustaniu stosunku pracy lub innego stosunku prawnego, w ramach którego wykonywały te pracę. Ustawodawca nie przewidział przy tym (brak przepisów w tym zakresie), że wyłączona z tego obowiązku (zachowania tajemnicy) jest jakkolwiek część czynności podejmowanych w ramach działań następczych. Każda osoba upoważniona ma obowiązek zachowania tajemnicy zgodnie z art. 27 ust. 2 u.o.s. Wykonywaniu Czynności u.o.s. towarzyszy obowiązek zachowania w tajemnicy informacji i danych osobowych, zgodnie z przepisem art. 27 ust. 2 u.o.s. Zauważyć także należy, że ustawowym obowiązkiem osób upoważnionych jest dokonywanie czynności następczych, zgodnie z procedurą wewnętrzną i przepisami u.o.s. Z tego wynika, że na gruncie u.o.s. ustawodawca nie traktuje informacji zwrotnej do sygnalisty, jako zdarzenia skutkującego naruszeniem obowiązku zachowania tajemnicy informacji, o której mowa w art. 27 ust. 2 u.o.s. Nie budzi przy tym wątpliwości, że dokonywanie innych czynności w toku czynności wyjaśniających i następczych musi czynić zadość obowiązkowi zachowania tajemnicy, o której mowa w art. 27 ust. 2 u.o.s. następować z uwzględnieniem wymogów jej ochrony oraz w granicy prawidłowo udzielonego upoważnienia. W przypadku radców prawnych jako osób upoważnionych wymaga ponadto uwzględnienia przepisu art. 3 ust. 3 – 6 u.r.p. Zakres przedmiotowy tajemnicy zawodowej radcy prawnego obejmuje wszystko, o czym radca prawny dowiedział się świadcząc pomoc prawną. Przyjmując zatem, że Czynności u.o.s. mieszczą się w zakresie świadczenia pomocy prawnej, materializuje się problem przekazywania informacji zwrotnych oraz prowadzenia niektórych czynności w ramach postępowania wyjaśniającego w kontekście tajemnicy zawodowej radcy prawnego. Z uwagi na możliwość ujawniania sygnaliście informacji dotyczących klienta – podmiotu prawnego.

56) W związku z powyższym Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych poddaje pod rozagę wyłączenie z zakresu przedmiotowego Czynności u.o.s., w przypadku zamiaru ich powierzania radcom prawnym, tych czynności, których

wykonywanie skutkować będzie lub skutkować może niedochowaniem ustawowego i etycznego obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej. Przy założeniu jednoczesnego upoważnienia innej osoby spełniającej wymogi ustawowe do pełnego zakresu przedmiotowego Czynności u.o.s. albo do zakresu wyłączonego z zakresu upoważnienia radcy prawnego, pozostając w takim przypadku w zgodności z przepisami dotyczącymi obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego wydaje się to jednocześnie nie naruszać u.o.s., w szczególności przepisów art. 25 ust. 1 pkt 1) i pkt 3) oraz art. 27 ust. 2 u.o.s. Spełniony będzie bowiem ustawowy wymóg powierzenia do wykonania przez podmiot prawny Czynności u.o.s. w pełnym zakresie określonym we wskazanych wyżej przepisach, pomimo ich wewnętrznego rozdzielenia. Wydaje się również, że sam ustawodawca przyjmując, jako jedną z kategorii upoważnionych na gruncie art. 25 ust. 1 pkt 1) i 3) u.o.s. wewnętrzną jednostkę organizacyjną podmiotu prawnego, zakładał możliwość podziału zadań w ramach w szczególności działań następczych. Argumentem przemawiającym za takim rozwiązaniem być może jest również motyw (56) zd. 1 Dyrektywy 2019/1937, zgodnie z którym decyzja o wyborze „*najwłaściwszych osób lub wydziałów w ramach podmiotu prawnego w sektorze prywatnym, które mają zostać wyznaczone jako właściwe do przyjmowania zgłoszeń i podejmowania działań następczych w związku z nimi, zależy od struktury danego podmiotu, ale w każdym przypadku ich funkcja powinna zapewniać brak konfliktu interesów i niezależność*”. Z uwagi na wskazane wyżej ograniczenia co do wyboru radcy prawnego, jako „*najwłaściwszej osoby*” uwzględnić trzeba ciążące na nim obowiązki zawodowe.

57) Rozstrzygnięcie konkretnych kwestii dopuszczalności dzielenia zakresu przedmiotowego upoważnienia na gruncie u.o.s. poza związanym *stricto* z wykonywaniem zawodu radcy prawnego pozostaje jednak poza zakresem kognicji Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych. W powyższym zakresie analizę prawną powinni przeprowadzić zainteresowani, w szczególności podmioty prawne, których dotyczy u.o.s. i nałożone przez nią obowiązki.

58) W związku z powyższym, uwzględniając poczynione wyżej uwagi i zastrzeżenia, wskazać należy, że czynności, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 1) i pkt 3) u.o.s. co do zasady mieszczą się w zakresie czynności zawodowych radcy prawnego w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych i w konsekwencji mogą one być wykonywane przez radców prawnych w ramach świadczenia pomocy prawnej na rzecz podmiotów prawnych przy spełnieniu warunków, o których mowa wyżej, zapewniających dochowanie tajemnicy zawodowej. W szczególności czynności te mogą być wykonywane na podstawie umowy cywilnoprawnej, jako jednej z form wykonywania zawodu radcy prawnego, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych.

59) Uwzględnienia przy tym wymaga, że powierzenie i w konsekwencji podjęcie się przez radcę prawnego Czynności u.o.s. w ramach wykonywania zawodu radcy prawnego wymaga, co oczywiste, zapewnienia warunków ich wykonywania zgodnie z wymogami

ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych, Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i Regulaminu Wykonywania Zawodu Radcy Prawnego i to radca prawny jest zobowiązany do ich zachowania. Przypomnieć przy tym należy o obowiązku używania tytułu zawodowego przy wykonywaniu czynności zawodowych przez radcę prawnego (art. 4 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego).

60) Przekazując Wnioskodawczyni powyższe stanowisko, Komisja wskazuje, że ocena i poglądy w nim wyrażone nie są jednolicie przyjmowane w Komisji. Z uwagi na liczne wątpliwości powstałe w trakcie prac nad niniejszą odpowiedzią Komisja informuje, iż równocześnie przekazuje sprawę Ośrodkowi Badań Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych celem analizy stanu prawa oraz dokonania interpretacji przepisów związanych z wykonywaniem zawodu radcy prawnego w aspekcie przepisów ustawy o ochronie sygnalistów.

Opracowanie:

r. pr. Grzegorz Wyszogrodzki

r.pr. dr Katarzyna Palka-Bartoszek

Przewodnicząca

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r. pr. dr Katarzyna Palka - Bartoszek